

GÖMÖRI GYÖRGY (1934) Cambridge

GÖMÖRI GYÖRGY

Jegyzetek Aranyhoz

Az elmúlt év, 2016 nagy részét Békássy Ferenc angolul írt verseinek és leveleinek összegyűjtésével és kiadásával töltöttem. A 22 éves korában, az első világháborúban elesett költő, aki úgy ismerte az angol irodalmat, mint egy született angol (angol magániskolába és egyetemre járt), egyik, Noel Olivierhez írt levelében ezt mondja: „Arany János az egyetlen magyar költő, aki olyan nagy, mint Goethe vagy Dante. Legnagyobb versei a Balladák, és ezek – hát el tudsz képzelni egy költeményt, ami ugyanazt a hatást kelti, mint Shakespeare tragédiái?” (*The Alien in the Chapel*, 116.)

Lehet, hogy Békássy túlzott, és nem szabadna Aranyt a világirodalom legnagyobb alakjai közt emlegetni. A 19. század magyar irodalmából mindenképpen kimagaslik, nemcsak lírájával és epikájával, hanem fordításaival is: nemcsak a *Hamlet* első remek fordítása fűződik a nevéhez, de Arisztophanész is – hirtelen nem ismerek olyan költőt vagy drámaíró, aki angolból és ógörögből egyaránt tudott volna jól fordítani. Aranynak számos verse és a *Toldi* pár részlete pedig úgy beleivódott emlékezetembe, hogy alapozásul szolgáltak mindenhez, amit később a magyar versről gondoltam és tanultam. Igaz, akkoriban, ezelőtt hatvan évvel még gyakran kellett tanulnunk „memoritert”, vagyis verset könyv nélkül. Ezzel biztosan nem állok egyedül nemzedékemben.

Aranyról azt gondolom, hogy nagy színész veszett el benne: annyi alakjával tudott balladáiban és epikájában azonosulni. Petőfi pár szárnypróba után 1847-ban lehorgonyzott a világszabadságért küzdő poéta szerepében, és ezt játszotta haláláig. Aranynak sok szerepe volt, nem is mind férfi szerep: a walesi bárdoktól Toldi Miklóson és V. Lászlón át Rozgonyi Cicelléig. Ugyanakkor meg tudta őrizni legtartósabb szerepét: a nyelvnek elkötelezett magyar költőt, aki a reformkorban kezdte pályáját, majd túlélte a vesztes szabadságharcot, a kiegyezést és a Monarchia társadalmi átalakulását. Lehet, hogy utolsó éveiben nagyon egyedül maradt, de még elég ereje volt ahhoz, hogy kijavítsa Madách Imrét. Nélküle nem lenne annyira játszható az egyetlen világirodalmi mércével mérhető színdarab, *Az ember tragédiája*. És nélküle, az ő nyelvi gazdagsága és sokszínűsége nélkül nem lenne olyan elképesztően gazdag a 20. századi modern magyar líra.

MAGYAR MÓNKA, Szemem fényei, 2017